

Saksaa leikitellen – materiaalipaketti saksankieliseen kielisuihkutukseen

Titta Pentikäinen

Kielisuihkutus alkaa varmaankin olla tuttu sana kieltenoppimisen ja -opetuksen parissa toimiville. Mutta mitä kielisuihkutuksessa voisi tehdä ja mistä saada ideoita kielisuihkutuksen toteuttamiseen? Sitä itse muutama vuosi sitten pohtiessani päätin pro gradu -työssäni kasata materiaalipaketin lähinnä alkuopetusikäisten lasten saksankieliseen kielisuihkutukseen. Tämä artikkeli on katsaus projektin tuloksena syntyneeseen materiaaliin ja sen taustalla oleviin periaatteisiin.

Kun mietin aihetta gradulleni, työskentelin Jyväskylässä kielikerho- ja kielisuihkuohjaajana. Päädyin yhdistämään nämä kaksi projektia, sillä kielisuihkuun tarkoitettujen materiaalien tai ideapankkien vähyys tai oikeastaan olemattomuus oli tuohon aikaan ilmeistä. Meitä oli kolme suihkuttajaa, jotka haalimme käyttökelpoisia ideoita eri suunnilta ja jalostimme ideoita tarkoituksiimme sopiviksi yhteisissä suunnittelupalavereissamme. Tuolta ajalta syntyi jo aiemmin Laura Sainion (2013) oppimateriaaligradu [Take a shower! A teacher's handbook for language showering in English](#) ja sittemmin oma graduni hieman erilaisin painotuksin (Pentikäinen 2016).

Kielisuihkutus konseptina oli mielestäni niin innostava, että uskoin siitä löytyvän motivaatiota gradun kokoiseen projektiinkin. Nyt jälkikäteen voin todeta osuneeni oikeaan, sillä kertaakaan matkan varrella en harmitellut aiheenvalintaani. Kielisuihkutus on edelleen mielestäni hieno lisä kieltenopetuksen kentällä ja sillä on ehdottomasti paikkansa etenkin esi- ja alkuopetusikäisten lasten kasvatuksessa. Syksyllä 2016

voimaan astuvat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteetkin (OPH 2014) tähdentävät kielikasvatuksen läsnäoloa koulupolun alusta lähtien, ja kielisuihkutus on omiaan tukemaan tuota tehtävää etenkin kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämisessä vieraiden kielten ja kulttuurien yhteydessä. Kielikasvatus oli myös materiaalipaketinni tavoite. Erityisen hienoa tietenkkin myös on, jos kielisuihkutus onnistuu herättämään innostuksen valinnaisten kielten opiskeluun ja poistamaan pelkoja kieltenoppimisen vaikeudesta.

Jalkapallosta teittelyyn ja tutuista leikeistä koulutuuttien askarteluun

Materiaalipaketin voi oikeastaan sanoa koostuvan pitkälti omien kielisuihkujeni parhaista paloista. Valitsin siihen testaamistani aktiviteeteista sekä omasta mielestäni parhaiten toimivia että lasten useimmin toivomia aktiviteetteja. Materiaalipaketin suunniteltu teoreettinen viitekehys ja punainen lanka muokkautuivat matkan varrella jonkin verran. Alusta asti mukana kulki kohdekulttuurin tuominen esille mahdollisimman monessa toiminnassa ja lopulta toiseksi punaiseksi langaksi muodostui kielitietoisuuden kehityksen tukeminen. Pääasialliseksi kohderyhmäksi valitsin alkuopetusikäiset lapset.

Paketti koostuu neljästätoista aihekokonaisuudesta ja se on kasattu niin, että sitä voi käyttää joko kokonaisuutena tai poimia yksittäisistä teemoista tai jopa yksittäisistä aktiviteeteista omaan käyttöön sopivimpia paloja. Kielisuihkutuksen luonteeseen kuuluu, ettei se ole ajasta tai paikasta riippuvaista toimintaa, vaan sen voi yhdistää huomaamattomastikin lasten päivittäiseen toimintaan, kuten ruokailu- tai ulkoiluhetkeen (Bärlund 2012). Siksi pidin tärkeänä, että materiaalista on helppo myös poimia palasia ilman tarvetta ennakkotiedoille tai -taidoille materiaalin aiemmista aihekokonaisuuksista.

Materiaalipaketin aihekokonaisuuksia ovat esimerkiksi koulun aloitus, perhe, ruoka, jalkapallo, kohteliaisuus ja joulu tai pääsiäinen. Aiheisiin hain ideoita muun muassa opetussuunnitelman perusteista, mutta esimerkiksi jalkapallo oli aihe, jonka alun perin otin omiin kielisuihkuksiini pienten innokkaiden jalkapallofanien toivomuksesta. Kuhunkin teemaan liittyy hieman sanastoa ja useimmiten myös joitakin yksinkertaisia kommunikatiivisia fraaseja, kuten kysymistä ja vastaamista. Näitä asioita opitaan ja harjoitellaan enimmäkseen leikin kautta, mutta myös askarrellen ja musiikin kautta. Sen lisäksi jokaiseen teemaan on annettu keskustelunaiheita, joita kielisuihkuttaja voi

hyödyntää tilanteen mukaan. Keskustelunaiheet liittyvät useimmiten joko kielitietoisuuteen, kuten vaikkapa huomion kiinnittämiseen suomalaisille tuntemattomiin saksalaisiin kirjaimiin, kuten hymynaamalta näyttävään iloiseen *ü:hyn*. Toinen yleinen keskustelunaihe ovat kulttuurierot, kuten se mitä suomalaiset ja saksalaiset lapset syövät tavallisesti koulussa tai mitä samaa ja erilaista saksalaisissa ja suomalaisissa jouluperinteissä on.

Tavoitteena hauska oppiminen ja kiinnostuksen herättäminen vieraita kieliä ja kulttuureita kohtaan

Materiaalipaketin päätavoitteena ei niinkään ole opettaa mahdollisimman paljon saksan kieltä, vaan ennemminkin pohjustaa alkuopetusikäisen lapsen taivalta kielten oppijana. Yhtenä pyrkimyksenä oli rakentaa lapsen kuvaa vieraasta kielestä ja pyrkiä estämään ajattelutapaa, jossa kieli on yhtä kuin oppiaine. Materiaalissa on muun muassa yhtenä teemana kohteliaisuus, jonka tarkoituksena on valottaa lapsille hieman sitä, miten saksalaiset lapset käyttävät kieltä puhuessaan vaikkapa opettajalleen. Näin lapsille havainnollistetaan sitä, että toisessa maassa on heidän ikäisiä lapsia, jotka toimivat samankaltaisissa tilanteissa kuin hekin, mutta käyttävät toimintaan toisenlaista kieltä toisenlaisin tavoin. Ennestään tuttujen leikkien ja pelien pelaaminen vieraalla kielellä osoittaa lapsille, että sitä voi käyttää samojen hauskojen asioiden tekemiseen kuin äidinkieltäkin. Toisaalta opitaan esimerkiksi, ettei kaikkia sanoja ole olemassa kaikilla kielillä. Suomessa ei tunneta sanaa *Schultüte* (koulutötterö), koska suomalaisessa kulttuurissa ei ole siihen liittyvää perinnettä. Vastaavasti saksankielestä ei löydy sanaa *virpoa*.

Pidin tärkeänä positiivisen mielikuvan rakentamista kieltenoppimisesta materiaalipaketin kohderyhmälle, jolla aiempaa kieltenoppimiskokemusta on todennäköisesti hyvin vähän tai ei lainkaan. Siksi yksi tärkeä tavoite materiaalipaketissa on myös oppimisen ilo ja hauskuus. Oppiminen tapahtuu suurimmaksi osaksi leikin kautta ja kynää käytetään lähinnä piirtämiseen ja värittämiseen. Leikki on myös hyvä keino lisätä oppilaan aktiivista toimintaa oppimisessa. Eräässä aiemmassa kielisuihkutusaiheisessa pro gradu -tutkielmassa todettiin myös, että tutkitun kielisuihkutusryhmän lapset muistivat jälkikäteen parhaiten niitä sanoja, joita oli opittu leikkien (Pirttinokka 2012). Tämä ei mielestäni ole yllättävää, sillä leikki on useimmiten lapsia vahvasti motivoivaa ja innostavaa toimintaa, joka saa heidät tempautumaan oppimistilanteeseen ja suuntaamaan siihen täyden huomiokykynsä.

Opettajan oppaan lisäksi materiaalipaketti sisältää blogipohjaisen sivuston lasten käyttöön. Sitä ei ole tarkoitus hyödyntää yhteisessä kielisuihkutuksessa, vaan se on tarkoitettu palvelemaan edellä mainittua kuvan rakentumista vieraasta kielestä muunakin kuin oppiaineena. Sen lisäksi se pyrkii ohjatun kielisuihkutuksen ja lapsen vapaa-ajan vietoksi mieltämän toiminnan välisen rajan madaltamiseen. Blogi sisältää samat teemat kuin opettajan opas ja mahdollistaa siten palaamisen kielisuihkussa opittuihin kielellisiin sisältöihin kotona vaikkapa vanhemman tai kavereiden kanssa. Sen lisäksi jokaiseen teeman alta löytyy linkkejä aiheeseen liittyviin saksankielisiin verkkosisältöihin, kuten videopätkiin, lauluihin tai peleihin. Idea verkkomateriaaliin on peräisin innokailta lapsilta, jotka pitämässäni kielisuihkutuksessa halusivat saada lapulle ylös laulettujen ja kuunneltujen suosikkilaulujensa nimet etsiäkseen ne kotona netistä. Ymmärsin, että ainakin osalla lapsista on paljonkin kiinnostusta kohdata ja käyttää uutta kieltä useamminkin kuin kerran viikossa kielisuihkutuksessa sekä päästä jakamaan parhaita juttuja myös kavereille. Kun lapsi osoittaa intoa ja oppimisen iloa, on mielestäni opettajan tärkeä velvollisuus tukea ja ruokkia tuota innostusta, oli keino sitten lisämateriaalin tarjoaminen tai vaikkapa mielenkiinnon osoittaminen lapsen aktiivisuutta kohtaan kysellen ja kannustaen.

Kirjoittaja on juuri valmistunut saksan ja espanjan kielten opettajaksi Jyväskylän yliopistosta.

Lähteet

Bärlund, Pia 2012. Kielisuihkutusta Jyväskylän kaupungissa vuodesta 2010. Verkkolehdessä Kieli, koulutus ja yhteiskunta kesäkuu 2012. <http://www.kieliverkosto.fi/article/kielisuihkutusta-jyvaskylan-kaupungissa-vuodesta-2010/>

Pentikäinen, Titta 2016. Spielerisches Deutsch – ein Materialpaket für deutschsprachige Sprachdusche. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201602151559>

Pirttinokka, Nina 2012. "Leikin, siis opin." Kieltä ja kasvatusta kielikerhossa. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden yksikkö/Tampere. <https://tampub.uta.fi/handle/10024/83133>

POPS 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki:
Opetushallitus.

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Sainio, Laura 2013. Take a shower! A teacher's handbook for language showering in English. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201312172817>